

Pennibibliothek

för swenska allmogen i Finland

utgifwet af

Nyländingar.

II. Tahitierna.

Helsingfors,
G. W. Edlunds förlag
1866.

Revised Edition

of the

of the

of the

of the

of the

Tahitierna.

Funno de sjöfarare, hvilka först besökte de tahitiska öarne, *) dessa genom naturskönhet och strändernas rika wertlighet angenäma, så framställde sig inwånarne i anseende till kroppslig skönhet och yttre hållning i ett icke mindre fördelaktigt ljus.

Männerna woro stora, starka och wäl wuxna. De förnämre qwinnorna woro större, men qwinnorna inom de lägre stånden merendels mindre, än de våra.

Den naturliga färgen war det slags brunt, som här ofta föredrigas framför det skönaste hwita och röda, mörkare hos dem, hvilka måste utsätta sig för vinden och solen, men o-jemförligt ljusare hos de förnämre, hvilka desutom utmärkte sig genom finare drag. Ansigtet hade en intagande behaglig form. Likwäl hade tahitiern tjocka och uppswällda läppar samt något afplattad näsa, hwilket icke skulle förefalla oss wackert. Deremot woro ögonen, isynnerhet hos qwinnorna, uttrycksfulla samt tänderna bländhwita och wäl ordnade.

Håret war i allmänhet korpswart och groft. Men då i andra länder, hwilkas inwånare hafwa långt hår, männerna bära det kort och qwinnorna låta det wera så yppigt som möjligt, egde här motsatsen rum, alldestund qwinnorna buro håret kort, men karlarne med undantag af fiskare låto det swalla ned öfwer axlarna eller sammanbundo det i en knut öfwer hjessan. Då wilda folk, hvilka icke engång förstå att skydda sig mot kölden, likwäl tillfölje af den hos menniskan djupt inrotade fälskan försöka att pryda sin utmärklade gestalt med ett halsband af snäckor eller ett ben i näs-brosket, kunde man wänta, att tahitierna, hvilka äro bättre lottade, äfwen skulle förhöja sin naturliga skönhet förmedelst olifartade smycken.

*) Så kallas en samling öar i Söderhafwet eller Stilla oceanen emellan Södra Amerika och Nya Holland.

Med kokosnöten's olja smorde tahitierna sitt hår, omvirade hufvudet med prydliga fjäderkransar och prydde örat med blommor, hvilka i lika hög grad genom sina lifliga färger woro wackra att åse, som de fringspredo en wälluktande doft.

Märlwärdigare war prydnaden genom tatuering, som icke kunde förwärfwas på annat sätt, än genom uthärdandet af de största plågor och som förekom i större eller mindre fullkomlighet, än utbildad till mästreliga teckningar, än inskränkan-
 lande sig till några få streck. Tahitiern underkastade sig gerna smärtan af att på kroppens känsligaste delar låta sticka hål på hål, så att det blödde, för att uti de puniterade sårn kunna ingnida en swartblå färg af kukuinöten's oljiga sot, hwilken sedan aldrig utplånades. Denna sällsamma operation företogs hos båda könen emellan det tolfte och fjortonde året och utfördes i olika figurer efter personens rang. Fyrkanter, ringar, halfmånar och oformliga figurer af menniskor, foglar och hundar blefwo på detta sätt intryckta på armarna och benen. Mest prydd war likwäl ryggen, på hwilken breda bågar med tandade ränder lupo öfwer hwarandra. Dessa prydnader wifades med stolthet för fremslingar antingen för deras skönhets skull eller emedan man wille skryta dermed såsom ett bewis på den ståndaktighet, hwarmed man fördragit smärtorna. Ansigtet war fritt. Uti bågarna på höfterna, hvilka förorsaka de swåraste smärtorna, satte tahitiern sin största stolthet.

Tahitiernas klädebräkt bestod af ett thg som kallades tapa hwilket blott begagnades i torrt wäder, emedan det icke kunde fördraga wäta, äfwen som af olika slags mattor, hvilka tjenade kroppen till betäckning under de tider, då det regnade.

Förfärdigandet af tapa-thyget war en af qwinnornas hufwudsakliga sysselsättningar och wittnade om en beundransvärd konstflit. Det bereddes af bastet på tre olika wexter: pappersmullbärsträdet, som lemnade den finaste sorten, brödfrukträdet, som hufwudsakligen försåg de lägre klasserna med thg, och ett wildt fikonsträd, som wäl blott lemnade ett gröfre, för ögat och känseln mindre behagligt, men likwäl mera wärdefullt ämne, emedan det motstod wäta. Detta, som tillika war det sällsyntaste, buro höfdingarne såsom morgondräkt.

Den affskalade barken uppmjukades i watten och affslafdes med en snäcka så, att blott bastets långa tågor återstodo. Dessa lades på ett långt bräde och bultades taktmässigt liksom wid tröstning med fyrkantiga klappträn eller slagor, hwilkas

fyra sidor woro försedda med infärningar af olika storlek. Man började bultningen med den sidan, på hwilken de gröfsta skårororna woro, och slutade med de finaste, hwilka gåswo thget utseende af en wäf. Genom att sammanlägga och bulta flere sthycken öfwer hwarandra kunde man göra thget så tjockt man wille. Tapans förnämsta egenheter woro des mjukhet och det, att den utgjorde en swal dräkt, hwilket war mycket lämpligt i anseende till den värme, som rädde der. Des hufwudsakliga fel åter, att det insög watten som papper och nästan war lika lätt att sönderslita, hwarföre qwinnorna fingo använda mycket tid på försärdigandet af det nödvändiga behofwet.

Det på ofwananförda sätt beredda thget innängdes med olika färger — rödt, gult, brunt eller swart. Skönast war den röda färgen, hwilken desutom hade den sårskilda märkwardigheten, att den erhöles genom blandning af tvenne olika wertsafter, hwilka hwar för sig hade en annan färg. Med den glänsande röda färgen beströf man blott lanternerna på de tunnare thygen, men deremot hela ena sidan på de tjockare.

De förnämre qwinnornas fullständiga kläbedräkt bestod af flere dylika tapa-thgsthycken, hwilka hwarlen woro klippta efter bestämda mönster eller hopshydda. Ett sthycke, som war 2 alnar bredt och 11 alnar långt wirades flere slag omkring midjan och kallades parou. Detta nedhänge som en underrock. Ett annat plagg war tiputan, som blott war $2\frac{1}{2}$ aln långt och 1 aln bredt samt på midten försett med ett så stort hål, att man kunde sticka hufwudet igenom, hwarföre det hängde öfwer axlarna med ena hälften fram och andra hälften bak till, men war öppet på sidorna. Männerna buro äfwen omkring midjan ett dylikt thgsthycke, som qwinnorna, men låto det icke hänga ned som en underrock, utan hopfäste det i form af benkläder. Detta kallades maro. Under dagens hetta begagnades icke tiputan, utan blott parou och maro.

In högre rang man innehade, desto mera thg använde man på sin dräkt. Sålunda wirade höfdingarne wid stora högtider så mycket tapa-thg omkring sina höfter, att det hunnit till att bekläda 10—12 andra personer och kastade desutom ett par stora sthycken öfwer axlarna liksom en mantel.

De finaste till klädnad använda mattor flätades af trädens blad eller bast, men de gröfre, som begagnades att sofwa och sitta uppå, af flere olika slags bark och grässlåg. I dessa arbeten, äfvensom i försärdigandet af flere olika slags forgar woro tahitierna utmärkt skickliga.

Jägare woro tahitierna icke, men så mycket större fiskare, och det till följe af hafwets rikedom på fisk. Af en näsbla, benämnd *Erwa*, som wexte på bergen och dertför war swår att komma åt, gjorde de metrefwar af sådan godhet, att de fasthöllo de starkaste och lifligaste fiskar, hwilka ofelbart på kortare tid, än en minut, skulle hafwa sönderslitit dubbelt så tjocka silfessnören.

Af en bred och grof gräsart förfärdigades ett stormaskigt nät ungefär så widt som en stor säck och 60—80 famnar långt. Detta släpades i lugnt och grundt watten och höll sig genom sin egen thngd så nära botten, att knappt någon fisk kunde undkomma.

Af den glittrande perlemorn gjorde man krokar, hwilka försågos med en liten pensel af hwitt hundhår, så att det hade någon likhet med stjerten på en fisk. Dessa tjenade till krokar och lockbete samt släpades i wättnet efter en båt. Afwen begagnades krokar af perlemor eller andra snäckor och den mest olika storlek, de der icke såsom våra hade hullingar, men likwäl inåtböjda spetsar. Det erfordrades knappast $\frac{1}{4}$ timme för att med tillhjälp af den hårda korallen, som tjenade till fil, förfärdiga en dylik krok.

Om nätterna spetsjades fiskarna i de grunda hafswikarna wid sadelsken med harpuner, hwilka man förfärdigade af wasstrån och försedde med hullingar af hårdt träd. Ett sätt att underlätta fiskefångsten war att döfwa fiskarna förmedelst giftiga wertsajter.

Churu husen eller hyddorna woro enkla till sitt byggnadsfatt, woro de likwäl mycket lämpliga i anseende till den värme, som herrskade der. De bildade en aflång fyrkant och hwilade på tre genomlöpande pelarrader, af hwilka den mellersta war högst. Det åt båda sidor sluttande taket war så wäl täckt med blad, att icke den starkaste regnskur kunde tränga i genom detsamma. Omkring hyddan, som i midten war högst 9 fot och wid sidorna blott $3\frac{1}{2}$ fot hög, borthöggs så mycket af skogen, som war nödigt för att förhindra det från de närstående trädens grenar neddroppande regnet att skada taket. Sidorna på hyddan woro obetäckta, tillfölje hwaraf den swalkande blåsten obehindradt kunde intränga från hwilken sida som helst. Golfwet betäcktes till flere tums djup med torra wexter och deroftwanpå lades mattor, på hwilka inwånarne sofwo, inhöljda i fina mantlar. Hyddan war icke delad i särskilda afdelningar eller rum, ty tahitierna lefde alltför enkelt för att

behöfwa skilda kamrar. Höfdingarne hade utom de wanliga boningshusen andra hyddor, hvilka fördes från ett ställe till ett annat, kunde uppslås liksom tält och woro på sidorna till slutna med blad, men icke så tätt, att luftdraget derigenom kunde afhållas. I närheten af sjelfwa hyddan war en inhägnad, på hwilken uppsattes stänger, hvilka woro försedda med hakar. På dessa upphängdes korgar och säckar med matwaror för att skrydda dem från råttornas glupfshet.

Skjul, hvilka woro byggda på samma sätt, som boningshusen, men med den skilnad, att taket räckte ända ned till marken, tjänade till att skrydda båtarne för wädrrets inslytande.

Utom boningshusen hade tahitierna äfwen stora församlingshus, hvilka ofta woro 200 fot långa, 30 fot breda och 20 fot höga under takåsen. Dessa begagnades wid rådslägingar eller andra offentliga sammankomster.

Semte sijnmattan fick man icke heller sakna huswudkudden. Denna bestod icke, såsom man skulle tro, i en mjuk dhya, utan uti en låg kloss af det hårdaste träd. Wanligtwis war den omkring 1 fot lång, 4—5 tum hög och på öfra ytan försedd med en urholkning för huswudet.

Daktadt man wanligtwis satt på mattor med forslagda ben, begagnades dock äfwen en stol af samma form, som huswudkudden, men mycket större och förfärdigad af ett enda block. Många träd blefwo fällda för detta ändamål. Sådana stolar kunde wara 4—5 fot långa, 3 fot breda och 3 fot 6 tum höga och woro likwäl mejslade af en enda trödstam. Öfra sidan war urholkad i midten, så att kröknigen liknade en halsmåne, och blott en enda person kunde sitta på en dylik stol. Denna möbel polerades omsorgsfullt, och då trädet, hwaraf stolen war gjord, liknade det finaste mahogny, war en sådan möbel en icke opassande och, om man betänker det oerhörda arbetet, äfwen en rätt dyrbar prydnad för en höfdings boning.

Eftersom personen war af högre eller lägre klass, bjöd man honom en större eller mindre stol att sitta på.

De största faten, hvilka man äfwen ganska wäl skulle kunna kalla tråg, woro 6—8 fot långa, 1½ fot breda och 12 tum djupa. Dessa tillhörde naturligtwis höfdingarne och woro bestämda för stora gästabud wid offentliga festligheter. De mera wanliga och mycket mindre faten, hvilka äfwen med sina 4 fötter woro skurna af ett enda stycke, begagnades företrädeswis att wid middagsmåltiden upplägga den stekta maten uppå.

På ett lågt med 4 fötter försedt block sönderstöttes brödfrukterna och andra till mat tjenliga frukter med en kort mortelstöt.

Dryckeskärlen förfärdigade man af fullt utworna, men ännu icke fullkomligt mogna kokosnötskal, hwilka i detta mjula tillstånd skafdes så tunna, att de blefwo genomskinliga.

En af stänger bildad ställning med flera pinnar och en fördjupning wid spetsen begagnades att upphänga matforgar och fat uppå. Ungefär en fot från marken war på stängen ett rundt, på undre sidan urholkadt utsprång i form af en tallrik för att afhålla rättornas och mössens anfall. På förfärdigandet af denna ställning, som utgjorde en af de prydligaste möblerna i ett tahitiskt hushåll, användes stor omsorg.

Alla dessa husgerådssaker höllos mycket snygga, ty tahitiern beslitade sig i allmänhet om en renlighet, som man förväntas skulle söka hos vårt folk. Före och efter måltiden tvättade han sig om händer och ansigte och tre gånger hwarje dag badade han hela kroppen uti floden eller hafswikens ljumma watten. Tahitiernas hufvudsakligaste föda bestod i brödfrukter, till hwilkas erhållande nästan ingen annan möda fordrades, än att klättra upp t trädet. En hade en person under hela sitt lif blott planterat 10 sticlilar, hwilket säkert icke fordrade en timmes arbete, hade han lika rikligt uppfyllt sin pligt mot sitt eget och ett efterkommande släkte, som en person i vårt kalla land, hwilken hela sitt lif igenom årligen plöjer och sår samt skördar under sommarhettan och icke blott förser sitt närwarande hushåll med bröd, utan äfwen under bekymmer och möda har hopsparat några reda penningar åt sina efterkommande. Sju till åtta månader om året äter man brödfrukten, sådan den är på trädet, om wintern förtär man en genomskrad deg, benämnd mahei, af vinterförrådet, hwilket blifwit nedlockadt före fullständig mognad och förwaradt uti en djup, med stenar belagd grop. Swarken mahei eller den friska frukten kan ätas rå, utan det oätbara skalet måste borttagas och det lösa mjöliga köttet stekas.

Denna obethdliga möda förekom likwäl sydländingen, som skattar den behagliga sysslolösheten högre, än allt annat, något beswärlig, och han drömde sig derföre i sitt paradys en brödfrukt, som kunde ätas färsk på trädet. En prest skall nemligen, under det hans tjenare enligt landets sed wexelwis med fulla händer stoppade den ädla brödfrukten, den söta pifangen och den kostliga swinsteken uti hans mun, hafwa yttrat detta.

För fiskeriet, som war en af folkets wigtigaste sysselsättningar, hade tahitierna stor förkärlek och använde derwid ganska konstrika redskap, såsom ofwanföre är nämnt. De små fiskarna ätos råa, och tillochmed hafsdjur, hwilka woro så sega, att de icke kunde tuggas, förrän man låtit dem öfwergå i förruttelse, förtärdes. Den wanliga säsen war hafswatten.

Till dryck begagnades blott watten eller mjölken af koksnötter. De förnäma begagnade en dryck, som kallades kawa. Sättet att genom jäsning erhålla berusande drycker kände dessa öboer icke till.

Daktadt tahitierna woro ett ganska sällskapligt folk, herrskade hos dem likwäl den egenheten, att de äto hwar för sig och under fullkomlig tystnad.

För qwimmorna blef maten tillochmed särskildt tillagad. Något skäl, hwarföre de äto ensamma, kunde de icke uppgifwa, utan sade blott, att de gjorde så, emedan det war det rätta.

Efter middagsmåltiden hwilade man sig, såsom wanligt är i alla warma länder, och då det i allmänhet war så lätt att tillfredsställa alla behof, eguades största delen af dagen åt sysselsättningen eller nöjen. Musik, dans och flere olika lekar upptogo tiden, ty här behöfde menniskan icke i sitt anletes swett förja för sitt lifs uppehälle.

Det hufwudsakligaste musikaliska instrument war pa hu eller trumman. Denna bestod af ett enda urholsadt trädblock, öfwer hwars mynning en hajsfishud war utspänd. Uti templen begagnades mycket stora trummor. Mycket ljud deras toner genom den mörka natten och uppväckte fruktan för afgudarne. Mindre trummor begagnades wid sången och woro liksom de större prydligt utskurna och polerade.

Snäckhorner, som ofta war öfwer 1 fot långt och wid munöppningen hade en genomfärning 7—8 tum, gaf ett ännu mera doft, entonigt och försträckande ljud, än de stora trummor, hwilka begagnades i templen.

Ett annat mycket larmande instrument war ihara, som bestod af en enkel led på en stor bambu, genom hwilken en lång öppning war skuren från den ena knölen till den andra. Detta lade man på marken i hela dess längd och slog derpå med käppar, hwilka framkallade en skärande ton.

Det angenämaste tahitiska instrumentet war dock flöjten, hwilken icke blåstes med munnen, utan med näsan. Den war wanligen förfärdigad af bamburör och 12—18 tum lång. Den öppning, genom hwilken man blåste, satt nära ändan, och flöj-

ten hade sällan flere, än 4 hål, 3 upptill för fingrarna och det fjärde undertill för tummen. Den, som blåste flöjt, tryckte vanligen högra handens tumme mot högra näsborren, förde ändöppningen på flöjten, som han höll med samma hands fingrar, till vänstra näsborren och framlockade instrumentets milda och angenäma toner, i det han med vänstra handen tapplade på hålen.

Sångerna voro merendels egnade gudärnes ära eller af lidna stora mäns hjeltebragder, men äfwen mångengång af förfästligt innehåll. I dessa bewarade de förfädernas werlande öden från glömska.

Taupiti eller Droa war en fest, wid hwilken tusentals personer insunno sig i sina bästa prydnader, för att åskåda flere olika täflingslekar. Bland dessa war brottningen den mest omtyckt. Äfwen qwimmorna deltog understundom uti dessa täflingslekar.

Wid alla stora offentliga högtider följde knytnäfskampen på brottningen, men utöfwades vanligen blott af de lägsta folkklasserna.

Behagligare war kapplöpningen till fots, wid hwilken deltagarne uppställde sig med insmorda kroppar, hårdt åtsnörda maros och en blomsterkrona på hufvudet. Äfwen kapprodder på hafswikens lugna watten woro ett mycket omtyckt nöje.

Till de egentligen frigiska lekarna hörde stenslungningen och spjutkastningen. Danserna woro af många slag och utfördes i de stora församlingshusen, räcke från aftonen ända tills följande dag grydde och betraktades som gudstjenster. Äfwen skjutning med båge hörde till de heliga lekarna och tjenade blott till nöje, men brukades aldrig i slagtning. Den, som sköt den wackert färgade och polerade pilen längst bort, wann segern, och man försökte alls icke att träffa ett mål.

Till de äldsta och allmänaste tahitiska lekarna hörde äfwen tuppfsättningarna, hwilka man berättade, att de första inwandrarne hade infört.

Hafwet war för tahitierna en ewig källa till nöje. Sålunda war det ett af deras mest omtyckta tidsfördrif att simma i bränningen. De walde dertill vanligen öppningarna wid reswen eller bugternas mynningar, hwarest hafwets långa och stora vågor framrullade i obrutet majestät.

Uti den rullande bränningen sågos ofta hundra personer samtidigt leka som tumlare. Stundom redo de nästan inhöljda af skum på vågens topp, derefter dök de ned i wattenmas-

sorna, hwilka liksom berg wältrade fram öfwer dem, samt skratade och uppmuntrade hwarandra ömsesidigt, så att deras jublande skrik nästan öfwerhöfde den rytande wågen. Under stundom stördes nöjet af en annalkande haj, hwilken bland den glada hopen utfötte sig ett olyckligt offer.

På sådana ställen, hwarest hafwet nära stranden hade ett större djup, uppfördes ett slags ställning, från hwilken barnen sprungo i hafwet, för att sedan dykande och simmande följa hwarandra.

Tahitiernas konstfärdighet uti byggandet af sina båtar, hwilka kallades piroger, war så mycket mera förwånansvärd, som en liten stenhyra, hwilken nästan hwarje minut måste skärpas, en mejsel af ben, en rasp af korall och ett skinn af en rocka till filning och polering derwid woro deras enda werktgh. Då de icke kände konsten att med eldens tillhjälp böja träden, måste båtens alla delar så wäl de krockiga och urholfade som de flata formas med handen. Förfärdigandet utaf en af deras större piroger war ett icke mindre storartadt werk, än byggandet af ett stort linieskepp med tillhjälp af våra fullkomliga werktgh.

Krigsbåtarna woro de största. Deras wanliga längd war 60—70 fot, men likwäl funnos de, hwilka woro tillochmed 108 fot långa. Fören och altern höjde sig bethdligt öfwer midten, isynnerhet den sednare, hwilken stundom bildade en 17—18 fot hög näbb. Dessa båtar gingo aldrig till sjös allena, utan parwis. Tvenne dylika båtar woro nemligen alltid fida wid fida förenade med hwarandra förmedelst starka stänger dock så, att en alns mellanrum fanns emellan dem. Uppå dessa stänger höjde sig en sex fot hög ställning, på hwilken de med stenar och slungor försedda frigarne stodo. Under denna ställning sutto roddarne, hwilka uppifrån emottogo de järade och gingo upp på ställningen för att strida i deras ställe.

Konungarne och de förnäma höfdingarne hade för sina resor särskilda dubbelbåtar, hwilka buro små och låga hyddor, under hwilkas tak af palmblad den ädle egaren och hans wänner funno skydd mot solens strålar eller nattens dagg. Ju högre rang, desto rikare utsirning och desto flere roddare.

De lägre klasserna betjenade sig af enkla båtar, hwilka woro utomordentligt lätta och utan undantag försedda med ett fidoträd för jemnwigtens upprätthållande. Hwarje sådan båt hade blott ett trefantigt segel, och wid nedra ändan af masten war ett bräde, hwilket på båda sidor sträckte sig utöfwer bord.

Då de seglade med sida-förlig wind, steg en upp på det bräde, som stod ut emot widsidan, så att man trodde, det han hwarje minut skulle falla ned.

För längre resor ansågos de enkla båtarna vara de säf-
raste, emedan det stundom hände, att dubbelbåtarna af stormen
rycktes från hwarandra och sedan woro omöjliga att sthva.
Då en båt kantrade, sprang manskapet i watten och tryckte
med förenade krafter på båtens ena ända, hwaraf följde, att
den andra ändan lyftade sig högt öfwer hafsytan och sålunda
blef befriad från en stor myckenhet watten. Derpå låto de bå-
ten, på sådant sätt till en del befriad från watten, helt plöts-
ligt falla tillbaks på hafsytan. Simmande wid sidan öste de
sedan ut det återstående watten, klättrade derpå genast upp i
båten och fortsatte resan. Wid sådana olyckshändelser fruktade
man mest för angrepp af hajar, hwilka under stundom anställde
stor förödelse bland de skeppsbrutne.

Pirogernas sjöbuglighet war så mycket märkwärdigare,
som den lätta byggnaden hwarfen sammanhölls med spikar el-
ler bultar, utan woro de plankor, hwaraf den bestod, förenade
med hwarandra förmedelst rep af kokosbast.

Hwad beträffade tahitiernas seglationskunskap, woro de
mycket skickliga uti att förutsäga förestående windwevlingar. På
längre resor styrde de om dagen efter solen och om natten
efter stjernorna, hwilka de gafswo särskildta namn.

Guden och konungen ansågos sig emellan dela herramål-
det öfwer folket. På några år räknade konungarne sin här-
komst från gudarne.

Det fanns tre olika rangordningar: ariis, till hwilka den
kungliga familjen och adeln hörde, raatiras eller de mindre
godsegarne och förpaktarne samt manahunes, till hwilka de
lägre stånden räknades.

Ett högst märkwärdigt bruk war herrskarens affskedande,
så snart hans gemål, som skulle vara född i samma rangord-
ning, som han, födt honom hans första son. Ett sändebud
skickades då omkring ön för att utropa den nye konungens
namn.

Tillät man sändebudet obehindradt fortsätta sin wandring,
ansågos höfdingarne och raatiras vara med om att antaga den
nye konungen, då man deremot betraktade det wara ett uppror
och en krigsförklaring, om sändebudet blef hindradt ifrån att
fullgöra sitt uppdrag. Den gamle konungen skötte likwäl alla

ärenden, tills den nye blef myndig, och wifade denne samma hyllning, som den gamle konungen sjelf emottagit af folket.

Denna beshynnerliga sed sträckte sig tillochmed till höfdingarne och raatiras, emedan inom dessa båda klasser den äldsta sonen genast efter födelsen erhöill samma ärebethgelsor, som förut wifats fadren. Orsaken till denna sed torde måhända hafwa varit den, att man ifrån spädaftes år wille tillförsäkra sonen om, att han ensam skulle blifwa arftagare.

Näst konungen hade drottningen högsta wäldet och kunde tillochmed blifwa regent.

Båda wifades nästan gudomlig ära. De kläder, som de buro, de hus, som de behodde, de båtar, uti hwilka de reste, blefwo heliga föremål, och tillochmed de språkljud, hwaras deras namn woro sammansatta, fingo icke begagnas till wanliga benämningar, hwarföre de mest wanliga benämningarna tid efter annan undergingo bethdliga förändringar. Ingen af folket fick röra wid konungens heliga person, och den, som stått öfwer honom eller kastat sin skugga på hans wäg, fick betala detta majestätsbrott med sitt lif.

Det kungliga paret wifade sig alltid buret på arlarna af andra män, hwilkas ärofulla hysfelfättning befriade dem från allt annat arbete. Resan fortsattes i fullt traf. Andra bärare, hwilka woro bestämda till att aflösa de uttröttade, sprungo bredwid och med dem ett stort följe. Wid bärareombytet, hwilket förfiggick hastigare, än hästar ombytas, då en postiljon kommer till en gästgifwaregård i vårt land, satte det kungliga paret aldrig foten på marken, utan sprungo öfwer de uttröttade bärarnes nedböjda hufwuden på de nya bärarnes arlar, hwilka med rasf fart fortsatte resan. Så snart konungen wifade sig, måste hwar och en afläda sig de öfra plaggen till midjan, och samma ärebethgelse egde äfwen rum, då man gick förbi hans boningar eller gudarnes tempel, th båda betraktades såsom heliga rum.

Hyllningsfesten, som motswarade vår kröningssceremoni, bestod deri, att konungen omgjordades med maro ura eller den heliga gördeln, hwarigenom han blef lif gudarne. Denna gördel war prydd med röda fjädrar, hwilka man tagit från afgudabilderna. För att göra gudarne gynnjamt stämda, offrades en menniska, då det thg wäfdes, hwaras gördeln gjordes, och en annan, då sagde thg war färdigt. En tredje person offrades på morgonen af sjelfwa hyllningsdagen, under det konungen tog sitt bad.

Tahitiernas skyddsgud kallades Oro, och hans tempel marai. Uti detta tempel samlades de, hvilka deltog i hyllningsfesten. Derifrån tågade man till stranden, hwarest en mängd båtar lågo i beredskap, med asgudabiliden i spetsen och konungen straxt efter denna. Sedan följde Oros stol, buren af fyra höfdingar. Derefter kommo presterna, flädda i sina ståtligaste dräkter och anställande ett bedöfwande larm med trummor och snäckhorn. Bland båtarna wid stranden utmärkte sig Oros heliga båt genom sin rika prydnad. Asgudabiliden bars ombord på denna, åtföljd af presterna och musiken. Oros heliga stol deremot lemnades på stranden, och på denna satte sig konungen, omgifven af höfdingarne, då presterna samlades omkring asguden. Derpå steg konungen på ett gifwet tecken ned i hafwet för att bada, och öfwerstepresten steg äfwen ned i watten för att slå på konungens rygg med en gren af ett heligt träd, som wexte på tempelgården samt derigenom rena honom från alla synder och laster. Då detta war gjordt, stego båda upp i båten, och konungen omgjordades med den heliga gördeln, tecknet på hans majestät och herrawälde, under den på stranden och skeppen befintliga folkmassans högljudda bifallsrop.

Wisja distrikter bildade den kungliga familjens enskilda egendom och woro den enda del af ön, der konungen fick sätta foten på marken. Afkastningen af dessa egendomar war sällan tillräcklig för det kungliga husets underhåll, hwarföre höfdingarne och raatiras efter gammal plägsed fingo sträcka till det, som felades af swin, brödsfrukter och tyger.

Trots den gudomliga ära, som wisades konungen, war hans magt likwäl betydligt inskränkt genom höfdingarne och raatiras, så att han icke kunde företaga något af wigt, utan att först erhålla deras bifall. Hwarje höfding eller raatira war oinskränkt herrskare på sitt område, oaktadt alla erkände konungens öfwerhöghet. För uppror kunde en höfding landsförwisas eller hans förmögenhet indragas, men konungen, som hade rättighet att utnämna den landsförwistes efterträdare, hade likwäl icke tillåtelse att med hans egendomar föröka sina egna. Då konungen icke hade andra bewäpnade trupper att befalla öfwer, än sina egna underlydande, hände det ibland, att han icke kunde genomdrifwa sin wilja. Så kunde till exempel en höfding, som af konungen blifwit landsförwisad, sitta qwar såsom herrskare på sina egendomar, utan att widare be-
tyhmra sig om konungens dom, om denne icke fick de andra höf-

dingarnes bifall. Man ser häraf, att höfdingarne lydde konungen blott såtillvida, som de funno för godt.

Tahitierna erkände andars närvaro och verksamhet uti den uppgående solen, det milda månluset, meteorens förgångliga flamma, stormens tjut, bränningens ryttande och aftonvindens swaga susning. Bergets topp, de hopade dunster, som aflagrade sig wid dess sidor, det stummande wattenfallet och den ensliga flyktan betraktades såsom deras boningsplatser.

Skydds- eller krigsguden kallades Oro, och hafsguden Hiro. Hwarje distrikt, hwarje stånd hade sin särskilda gud, och det fanns ingen förnäm familj, som icke hade en egen skydds- patron, benämnd atua.

Mellan gudarne och menniskorna ansågos stå andar, hvilka kallades tiis. Dessa uppehöll sig i nattens werld och beswuros upp af trollkarlar till menniskans förderf. Till denna klag räknades äfwen oramatuas eller de aflidne anförwandternas andar. Dessa tänkte man icke på med kärlek, utan med fruktan och försökte att mildra deras onda affigter genom offer.

De flesta gudarne woro äfwenledes hämndgiriga, stolta och snarstuckna wäsenden, hvilka med swåra straff hämnades den ringaste försummelse i deras dyrkan. Likwäl funnos några af wälwillig natur, hwilkas hjälp man anlidade för att fördrifwa de onda andarne.

Daktadt atuas och tiis woro ohygliga, andliga wäsenden, dyrkades de likwäl under formen af gudabilder — groft skurna figurer eller med röda fjädrar försedda illa arbetade trädblock.

Röda fjädrar lemnades åt presterna, hvilka instoppade dem i de ihåliga gudabilderna, hwarefter de utgäfwos åt de troende. Denna handling inbringade presterna mångt swin och många brödfukter. De på detta sätt helgade fjädrarna instoppades i små trädrör och uttogos, då man wille tillbedja dem.

Nationaltemplet eller marais hade ett bethdligt omfång och woro omgifna af höga stenu murar. Midt emot ingången war en ofantligt stor byggnad, på hwilken afgudabilderna och altarne woro uppställda. De träd, hvilka wexte innanför murarne och omkring templet, woro heliga.

Ät sina blodtörstiga gudomligheter bringade tahitierna icke blott jordens frukter, såltets djur, lustens foglar och hafwets fiskar, utan äfwen talrika fester, under konungens sjukdom och

wid templet's uppbbyggande. Svarje pelare, som bar en tempelbygggnads tak, uppställdes på liket af en menniska, som blifwit slagtrad till den grymma gudonis ära, åt hwilken byggna den helgades. Dessa olyckliga offer woro frigsfångar eller personer, hwilka gjort sig misshagliga för presterna eller höfdingarne — ett fruktansvärdt medel att understödja de måltiges tyranni.

Denna grymma sed mildrades likwäl genom den omständigheten, att offret icke pinades genom långa förberedelser, utan wanligen oförberedt sträcktes till marken förmedelst ett klubbslag eller en kastad sten, hwarefter det fördes till templet i en stor korg af kokosnötblad och nedställdes framför afgudabilden. Den offerande presten tog ut ett öga, sannolikt emedan det är den förnämsta lemman på människokroppen, och öfwerräckte det åt konungen på ett blad. Denne förde det till sin mun, liksom han welat äta det, men öfwerlemnade det dock åt en prest, som stod färdig att emottaga det. Efter högtidligheten inwirdades liket wanligen i kokosblad och öfwerlemnades åt förrutnelsen på ett närstående träds grenar.

Den, som wille hämnas på en annan, försökte skaffa sig några af hans hufvudhår eller en del af de frukter, hwilka woro bestämda till föda åt honom och förde dem till trollskarlén, hwilken uttalade sina beswärsformler öfwer dem. Dessa hade till följd, att den onde anden for in uti dem och angrep den person, som skulle lida af trolldomen. De sålunda behandlade matwarorna sökte man lägga i den persons matkorg, för hwilken de woro bestämda, och åt han af dem, war hans undergång oundwiflig, såsom det widskepliga folket fullt och fast trodde. Före döden måste den besatte först lida de fruktansvärda qwal, som efter döden fortsattes i po eller det "nattliga dunklet", pinowerket af de grymma andarne. Från en beswärsjelse kunde man likwäl, om man hade penningar, med tillhjälp af en annan mäktigare trollskarl befria sig och tillochmed återkasta beswärsjelsen på den person, som warit upphofwet till densamma.

Stundom — så inbillade sig folket — förkunnade gudarne sin wilja genom presten, hwilken då, fattad af den gudomliga anden, bestod en swår kamp, i det hans lemmar ryckte och skälfsde i fruktansvärd framprång, hans ansigtsdrag förwredos sig och hans ögon rullade wilddt i sina hålor. Intet wigtigt företag börjades, utan att man först försäkrat sig om de osynliga makternas bifall. Ofta wältrade presten, sig på marken med skummande mun, liksom han kämpat mot den ande, som

han föregaf att genombäfwade hela hans wäsende, tills slutligen det gudomliga swaret med gällt skrik och otydliga ord frambröt ur hans släpande bröst. De omkringstående presterna emottogo swaret och meddelade det åt folket.

Begreppet om ett kommande lif war hos tahitierna högst obestämdt. Det fanns, trodde de, en nattlig ort, kallad po, hwarest själen tre gånger slukades af gudarne och derpå sjelf blef en gudomlig och oförgånglig ande. Den enda förbräntelse, som uppväckte gudarnes owilja, war försunmandet af någon religiös fest eller, det förfärligaste af allt, undanhållandet af de dem tillkommande offergåfsworna.

Det lägre folkets lif blefwo begrafna, men de förnämres och rikares genom en föga skicklig balsameringskonst så länge som möjligt skyddade mot förruttnelsen. Slutligen blefwo de förnämres och rikares hufwudskallar omsorgsfullt bevarade och de öfriga benen begrofwos uti familjetemplet.

Sorgen öfwer en wäns eller anförwands dödd uppenbarade sig i de wildaste utbrott af raseri. Samma plägsed rådde äfwen wid glädjefulla tilldragelser, ehuru i mildare form.

Man bör alls icke förundra sig öfwer, att tahitierna föreföllo de sjöfarare, hwilka först besökte dem, älskwärda, ty det war följden af en htlig bekantskap, hwartill kom, att man den tiden ansåg, det alla dygder woro förenade med naturtillståndet och alla laster med upplysningen. Huru obefogade alla loffånger, hwilka blifwit sjungna öfwer tahitiernas husliga dygder och ädla egenskaper, äro, har till en del framgått ur det redan meddelade och skall ännu tydligare framträda genom följande drag.

Att tahitierna icke woro så fridesamma, som de blifwit beprisade för att wara, framgår deraf, att de på femton år tio gånger woro inwecklade i krig. Nu grhunnare dessa fördes, desto större trodde man, att den förnämste krigsguden Dros belåtenhet war. Redan under rådplägningen, om man skulle börja krig, bringade man denne gud menniskooffer. En annan menniska offrades wid krigsförklaringen och en tredje, då wapnen woro i ordning. Alla dessa offer måste sinna i sitt eget blod, för att wara den gräslige guden behagliga.

Sjelfwa slagtningarna utkämpades med så mycket wildare raseri, som hwar och en war öfwerlygad om, att de gudar, af hwilka fäktningens utgång berodde, verkligan farit in uti de wapen, han begagnade, och gåfwo dem den önskade kraften och riktningen.

Den mördbande och oregelbundna slagtingens buller ökades ännu mer genom stridstalarne, hwilkas mäktiga ord till det yttersta raseri uppeggade de fäktandes förbittring. "Nullen öfwer dem som wågorna! Rasten er emot deras leder rytande och skummande som den öfwer refwen framwältrande oceanen! Faren öfwer dem som den spetsiga blixten öfwer bränningens skum! Angripen dem med den rosigiriga wilda hundens hela häftighet och raseri!" Med dessa ord ilade stridstalarne från den ena frigaren till den andra, och det med så ledig öfwer, att de stundom föllo ned af utmattning och dogo midt uti slagtingens hwimmel.

Den första fången offrades åt Dro, men fördes icke till templet, utan bars lefwande batom hären på spetsiga spjut! Presterna gingo bredwid, bringande guden sina böner och iaktogo den olyckliges framraktiga dödsryckningar, för att deraf förutspå slagtingens utgång.

När segern blifwit wunnen, war kämparnes raseri på långt när icke ännu uttömdt. Några förföljde de flyende ända till bergen eller hafsstranden. Andra ilade till de slagna fiendernas bhar, för att obarmhertigt plåga de warnlösa gubbarne, qwinnoorna och barnen. Hyddorna stuccos i brand, brödsfruktträden afhöggos och kokosnöttträdens bladknoppar eller hjertblad affluuros, så att de bladlösa, utdöda stammarna stodo der nakna liksom träffade af blixten och långt efteråt aflade ett sorgligt vittnesbörd om människans afgrundslika raseri.

Dagen efter slagtingen blefwo de fallnas lik samlade och offrade åt Dro. De förnämste frigarne underkäfar tog man med sig, äfwen som några andra ben, för att deraf förfärdiga metkrolar och werktyg för skeppsbyggeriet.

Det besegrade partiet, som flytt till bergens nästan ointagliga delar, hwilkas naturliga styrka ofta äfwen ökades genom konst, förföljdes ända dit och belägrades af de öfwermodiga fienderna, tills de slutligen förtwiflade om gudarnes hjelp och gäfw sig eller genom kraftigt förswar och öfwerwinneliga hjelpmedel tilltvingade sig fred. Derpå upphängde man wapnen åter i sina boningar och återwände till lifwets wanliga fryselsättning, tills en ny twist mellan närliggande öar, mellan konungen och höfdingarne eller mellan dessa sednare inbördes gaf anledning till dessa grymheters förnyande.

Ett bewis på, att tahitiernas seder icke woro alltför rena, är, att det fanns ett sällskap, kalladt areois, som bestod af ghyllare och dagdrifware af båda könen, hwilket drog från

by till by eller från distrikt till distrikt. Deras flyhddsgudar hette Drotetesa och Urutetesa och ansågos af folket wara lastfulla widunder. Medlemmarnes af areois' sällskap hela wandel gick ut på att söka lifna dessa otuktiga förebilder.

Då enligt sällskapets lagar hwarje areoi måste döda sina barn, kunde föreningen naturligtwis blott ega bestånd genom friskt tillwert utifrån, hwilken icke war swår att erhålla. Man trodde, att de, hwilka wille blifwa areois, genom gudomlig ingifwelse drefwos dertill.

Areois, som hos oss blott skulle kunna bedrifwa sitt ofskick i hemlighetens mörker och långt från lagens straffande hand, stodo hos tahitierna i högt anseende. Konungarne skattade sig lyckliga, om areois besökte dem.

Huru stort areois' antal war, finner man deraf, att man stundom kunde se ända till 70 stora båtar, fyllda med dylika liderliga warelser. Blott ett land, der naturen så frukostigt förjer för människans behof, kunde stå ut med att hafwa ett så stort antal föraktliga lättingar.

Det war icke allenast areois, som besläktade sig med de gräsligaste barnamord och med fräck hand dödade alla sina afkomlingar, sådana brott förekommo ehuru i ringare mängd, hos alla folkflasker ifrån den kungliga familjen ända ned till de lägsta personer i samhället. Antalet af de fullwuxna personer, hwilka blefwo mördade, de människor, hwilka blefwo offrade och de personer, hwilka blefwo dödade i krig, war på långt när icke så stort, som antalet af de barn, hwilka blefwo strypta af sina föräldrar. Öboerne talade om dessa gräsligheter med den största lifgiltighet och lugn. Twå tredjedelar af alla barn, som föddes, blefwo dödade. Många föräldrar hade dödat sex, åtta, tio och flere af sina barn. Flickor blefwo i synnerhet dödade, men gossar skonade man hellre, emedan de såsom fiskare, tempeltjenare, krigare eller skeppare egde ett betydligt högre wärde, än den swaga qwinnan. Förnämsta orsaken till dessa djefwulka misgärningar låg uti den allmänt herrskande lättjan, men äfwen uti det äktenkapliga bandets swaghet och lösliga natur.

Auförtiden hafwa genom de kristna missionärernas nit och den europeiska bildningens inflytande dessa gräsligheter och widskapelser upphört och mildare seder, handel och wälstånd blomstra på dessa herrliga öar i det aflägsna söderhafwet. Men den tahitiska folkstammen minskas dag från dag och icke många

ärtionden härefter skola Europeer och Amerikanare wara de enda inwånare derstädes.

Ann. Öfwanstående utgör en bearbetning af femtonde kapitlet uti „Söderhafswets Dar framställda i Natur- och Folkli“ af Dr: Georg Hartwig.

G. A. E.

Selsingfors,

tryckt hos J. Simellii arfwingar, 1866.